

UDHËZIM
Nr. 10, datë 26.4.2024

**PËR PËRCAKTIMIN E PROCEDURËS PËR MARRJEN E MOSTRAVE DHE
TRANSPORTIN E TYRE PËR KRYERJEN E ANALIZAVE NË LABORATOR**

Në zbatim të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë dhe mbështetur në pikën 4, të nenit 44, të ligjit nr. 10416, datë 7.4.2011, “Për materialin mbjellës dhe shumëzues bimor”, të ndryshuar, me propozim të Drejtorisë së Përgjithshme të Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve dhe Peshkimit

UDHËZOJ:

1. Ky udhëzim përcakton procedurën për marrjen e mostrave për kryerjen e analizave laboratorike zyrtare të materialit mbjellës dhe shumëzues bimor, si dhe procedurën e transportit të tyre në laboratorin e referencës.

2. Të gjithë termat e përcaktuar në këtë udhëzim kanë të njëjtin kuptim me ata të përcaktuar në ligjin nr. 10416, datë 7.4.2011, “Për materialin mbjellës dhe shumëzues bimor”, të ndryshuar.

Për efekt të këtij udhëzimi, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

- a) “Loti farës” është një sasi e caktuar e farës e cila është fizikisht uniforme dhe e identifikueshme;
- b) “Nënlot” është një pjesë e jo më pak se 20% e sasisë së farës, me përjashtim të një grupi farash *solanum lycopersicum* L, që është jo më pak se 5% e sasisë origjinale të farës. Çdo mbajtës i një nënloti duhet të shënohet me identifikimin e lotit të farës;
- c) “Mostra primare” është një pjesë e marrë nga grupi i farës gjatë një veprimi të vetëm kampionimi;
- ç) “Mostra e përbërë”, mostra e cila formohet duke kombinuar dhe përzier të gjitha mostrat primare të marra nga loti i farës;
- d) “Nënmostra” një nënmostër është një pjesë e një mostre të marrë, duke e reduktuar atë në një kampion të zvogëluar;
- dh) “Mostra e dorëzuar” është mostra, që do të dorëzohet në laboratorin e testimit dhe mund të përmbajë ose të gjithë mostrën e përbërë ose një nënmostrim të tij. Mostra e dorëzuar mund të ndahet në nënmostra të paketuara me materiale të ndryshme, që plotësojnë kushtet për teste specifike (p.sh. lagështie ose shëndeti);
- e) “Mostra e dyfishtë” është një mostër tjetër, e cila është përftuar nga e njëjta mostër e përbërë me shënimin “Mostër e dyfishtë”;
- ë) “Mostra e punës” është e gjithë mostra ose nënmostra e dorëzuar, mbi të cilin do të kryhet një nga analizat e cilësisë të bazuara në rregullat e ISTA, si dhe pesha e përcaktuar duhet të jetë sipas rregullave të përcaktuara në aktet nënligjore në fuqi, në zbatim të ligjit nr. 10416, datë 7.4.2011, “Për materialin mbjellës dhe shumëzues bimor”, të ndryshuar, për analizën e caktuar;
- f) “E vulosur” nënkupton paketimin në të cilën mbahet fara, i cili është i mbyllur në mënyrë të tillë që nëse hapet të jetë i pamundur të rimbyllet përsëri dhe të jetë i padëmtuar pa lënë prova të ndërhyrjes në paketim;
- g) “E shënuar/etiketuar”, një enë mbajtëse e një grupi fare mund të konsiderohet si e shënuar ose e etiketuar, kur ka një shenjë unike identifikimi në enë, e cila përcakton sasinë e farës së cilës i përket enës mbajtëse. Të gjitha enët mbajtëse të një grupi farërash duhet të shënohen me të njëjtin emërtim unik të grupit të farës (numra, karaktere ose kombinim i të dyjave). Nëse shenja unike e identifikimit tregohet në një etiketë të bashkangjitur në enë, nuk duhet të jetë e mundur të hiqet etiketa dhe të zëvendësohet me një etiketë tjetër pa shfaqur shenja ndërhyrjeje. Shënimi i mostrave dhe nënmostrave duhet të sigurojë, që të ketë gjithmonë një lidhje të qartë midis grupit të farës dhe mostrave, dhe nënmostrave;

gj) “Fara e trajtuar” është loti i farës, të cilit i nënshtrohet:

a) një aplikim me PMB, ngjyrues identifikues, ngjyra dhe/ose aditivë të tjerë;

b) aplikimi i një produkti biologjik, duke përfshirë mikroorganizma;

c) një proces që përfshin njomjen dhe tharjen;

d) një formë energjie duke përfshirë nxehtësinë, rrezatimin, elektricitetin ose magnetizmin, por nuk specifikon mënyrën e aplikimit;

h) “Farat e veshura”, farat e veshura janë fara të mbuluara me material, në mënyrë të tillë që në shumicën e rasteve farat nuk mund të identifikohen pa hequr materialin mbulues. Materiali mund të përmbajë pesticide, fungicide, biologjike, ngjyrues identifikues, ngjyra dhe/ose aditivë të tjerë.

Llojet e farave të veshura janë të përcaktuara si më poshtë:

i. Farë e peletuar është njësi sferike, që përfshinë një farë të vetme, ku madhësia dhe forma e farës nuk janë më të dukshme;

ii. Farë e mbështjellë është fara që ruan kryesisht formën, madhësinë dhe peshën e farës me ndryshime në një masë të matshme;

iii. Farë granulare është fara me formë kryesisht cilindrike, duke përfshirë më shumë se një farë për granulë;

iv. Fara në shirita janë fara të vendosura në mënyrë të rastësishme, në grupe ose në një rresht të vetëm, në shirita të ngushtë me material letre ose materiale të tjera të degradueshme;

v. Fara në shtroje janë fara të vendosura në rreshta, grupe ose në mënyrë të rastësishme në shtroje të gjera, me material letre, ose materiale të tjera të degradueshme;

i. “Sasi të vogla të lotit të farës” janë sasi të vogla fare të një cilësie të lartë të lotit të farës, ku marrja e një mostre të dorëzuar me madhësi standard mund të ketë një efekt thelbësor në sasinë e pjesës së mbetur të farës. Në farat me cilësi të lartë përfshihen farat e hibrideve të primeve, të cilat shiten si fara për treg, ose për farat të cilat nuk janë akoma të tregtueshme, por që përdoren për qëllime kërkimore për të prodhuar fara për shumëzim të hallkave të larta;

j) “Enë mbajtëse” është çdo formë ambalazhi si: paketa prej letre ose plastike, thasë, enë aluminate cilindrike, bustina etj., të cilat shërbejnë për marrjen dhe transportin e farave për analizim;

k) “Sondë kampionimi” është instrument në formë tubi të gjatë cilindrik me majë, që shërben për marrjen e mostrave të farave. Ato janë me dimensione të ndryshme dhe përdoren me qëllim përfundimor e të gjitha llojeve të farave gjatë një procesi për marrjen e mostrave. Në varësi të ambalazhit të farës përdoren sondat e përshtatshme për të përfunduar një mostër fare sa më konforme.

3. Mostra e marrë për analizim duhet të jetë e një madhësie të përshtatshme për të kryer analizën, në të cilën mundësia e pranisë së një përbërësi përcaktohet vetëm nga niveli i paraqitjes së tij në lotin e farës.

4. Kushtet për marrjen e mostrave në një lot fare janë si më poshtë:

a) Në momentin e marrjes së mostrës, sasia e farës duhet të jetë sa më uniforme të jetë e mundur.

Nëse sasia e farës rezulton se është dukshëm heterogjene, marrja e mostrave duhet të refuzohet ose të ndërpritet;

b) Mostra e farës për analizim merret, si për rastet kur ato janë rifuxho, si dhe në rastin kur janë të ambalazuara;

c) Enët mbajtëse në të cilët mbahen farat duhet të jenë të përshtatshme, me qëllim mosdëmtimin e farës, të pastra për të shmangur ndotjen e kryqëzuar. Enët mbajtëse duhet të etiketohen ose të shënjohen përpara, ose menjëherë pas përfundimit të mostrimit;

ç) Loti i farës duhet të jetë i vendosur në mënyrë të tillë për të qenë lehtësisht i aksesueshëm.

5. Intensiteti minimal i mostrimit për grupet e farave në ambalazhe, që përmbajnë deri në 100 kg, është si më poshtë:

a) Për ambalazhet që mbajnë nga 15 kg deri në 100 kg farë, numri i mostrave parësore është sipas tabelës 2.A, në shtojcën 1,që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi;

b) Për ambalazhet që mbajnë më pak se 15 kg farë, ambalazhet duhet të kombinohen në njësi kampionimi që nuk i kalojnë 100 kg dhe konkretisht: 20 ambalazhe x 5 kg, 33 ambalazhe x 3 kg ose 100 ambalazhe x 1 kg. Njësitë e mostrimit duhet të konsiderohen, siç janë përshkruar në tabelën 2.A në shtojcën 1, që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi;

c) Për kategoritë e farave të peletuara, farat granulare, farat në shirita dhe farat në shtroje, ambalazhet me më pak se 300 000 njësi farash duhet të kombinohen me njësitë e mostrimit, që nuk i kalojnë 2 000 000 fara. Njësitë e kampionimit duhet të konsiderohen si: ambalazhet të përshkruara në tabelën 2.A, në shtojcën 1, që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi.

6. Për ambalazhet që mbajnë më shumë se 100 kg farë mostra, merret nga rrjedhja e farës dhe intensiteti i marrjes së mostrës bëhet sipas tabelës 2.B, në shtojcën 2, që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi, e cila duhet të konsiderohet sasi minimale.

7. Gjatë marrjes së mostrave të një loti fare deri në 15 ambalazhe, pavarësisht nga madhësia e tyre, duhet të merret i njëjti numër mostrash parësore nga çdo ambalazh.

Intensiteti i marrjes së mostrave për farat e veshura është siç përshkruhet në tabelat 2.A dhe 2.B, në shtojcat 1 dhe 2, që i bashkëlidhen dhe janë pjesë përbërëse të këtij udhëzimi.

8. Procedura për marrjen e mostrave primare:

a) Në rastet kur është përcaktuar numri dhe/ose madhësia e mostrave primare, marrësi i mostrës së farës duhet të sigurojë (përbushjen e intensitetit minimal të kampionimit), sasinë minimale të farës për analizimin e kërkuar, e cila dërgohet në laboratorin e analizimit dhe të ketë farë të mjaftueshme edhe për marrjen e mostrave të dyfishta nëse kërkohet:

i. mostrat primare me përmasa afërsisht të barabarta duhet të merren nga i njëjti lot i farës;

ii. kur sasia e farës është e ambalazhuar, ambalazhet që do të mostrohen duhet të zgjidhen në mënyrë të rastësishme, në të gjithë lotin e farës. Mostrat primare duhet të merren nga sipër, mesi dhe fundi i ambalazheve, por jo domosdoshmërisht nga më shumë se një pozicion në çdo ambalazh, përveç rasteve kur specifikohet në tabelat 2.A dhe 2.B, në shtojcat 1 dhe 2, që i bashkëlidhen dhe janë pjesë përbërëse të këtij udhëzimi;

iii. kur fara është me shumicë ose në ambalazhe të mëdhenj, mostrat parësore duhet të merren nga pozicione të rastësishme. Ambalazhet duhet të hapen ose shpohen për nxjerrjen e mostrave parësore. Ambalazhet e kampionuar më pas duhet të mbyllen ose fara duhet të transferohet në ambalazhe të rinj;

iv. kur fara do të pakëtohet në lloje të veçanta ambalazhesh (ambalazhe të vegjël, jo të depërtueshëm ose rezistent ndaj lagështirës), nëse është e mundur, kampioni duhet marrë para ose gjatë mbushjes së ambalazheve. Marrja e mostrave të loteve të farave në shirita, dhe të farave në shtroje, duhet të bëhet duke marrë pako ose copa shiriti ose shtrojet;

v. instrumentet që përdoren për marrjen e mostrave nuk duhet të dëmtojnë farën dhe as të zgjedhin sipas madhësisë, formës, dendësisë, ose ndonjë veçorie tjetër cilësore. Të gjitha aparatet e marrjes së mostrave duhet të jenë të pastra përpara përdorimit për të parandaluar ndotjet e kryqëzuara. Sonda duhet të jetë mjaftueshëm e gjatë, në mënyrë që maja e saj të arrijë të paktën gjysmën e diametrit të ambalazhit.

9. Procedura për marrjen e mostrave të lotit të farave bëhet me një nga metodat e përcaktuara më poshtë:

a) Për marrjen e mostrës rifuxho përdoren pajisje manuale ose automatike. Intervalet ndërmjet marrjes së mostrave parësore duhet të jenë konstante. Fara rifuxho merret me pajisje automatike të marrjes së mostrave, me kusht që instrumenti të mostrojë në mënyrë uniforme seksionin kryq të rrjedhës së farës dhe farat që hyjnë në instrument të mos dalin përsëri jashtë;

b) Marrja e mostrave manuale (rifuxho). Rrjedhat e farave mund të merren gjithashtu duke përdorur instrumente manuale, kur plotësohen kërkesat e renditura në pikën “a”;

c) Marrja e mostrave me dorë. Kjo metodë është e përshtatshme për të gjitha speciet dhe farat që mund të dëmtohen nga përdorimi i sondave, siç janë fara me krahë, fara me përmbajtje të ulët lagështie, fara në shirita dhe farat në shtroje. Për marrjen e mostrave të farës me dorë duhet të jetë e aksesueshme

marrja e saj në të gjitha pozicionet në ambalazhet ku ajo ndodhet. Në rastet e ambalazheve të mbyllura dhe ku nuk është e mundur hapja e rregullt duhet të priten, të merren mostra dhe më pas të ripakëtohen;

ç) Procedura për marrjen e mostrës së përbërë. Kur është e mundur, mostrat primare krahasohen me njëra-tjetrën gjatë marrjes së mostrave. Mostrat parësore mund të kombinohen për të formuar mostrën e përbërë vetëm nëse ato duken të njëtrajtshme. Nëse jo, procedura e marrjes së mostrave duhet të ndërpritet. Kur mostrat primare mbledhen direkt në një enë, përmbajtja e këtij mbajtësi mund të konsiderohet si mostër e përbërë vetëm nëse duket uniforme. Nëse jo, nuk duhet të përdoret për marrjen e mostrës së dorëzuar;

d) Mostra e përbërë mund të dorëzohet në laboratorin e analizimit të farës nëse është e madhësisë së duhur për analizat që do të kryhen ose nëse është e vështirë të përzihet dhe të zvogëlohet mostra e përbërë, siç kërkohet në kushtet e laboratorit;

dh) Nëse mostra e përbërë, e dorëzuar për të gjitha analizat, është shumë e madhe, mostra e dorëzuar duhet të merret duke reduktuar mostrën e përbërë në një madhësi të përshtatshme me një nga metodat e përmendura më lart;

e) Marrja e mostrave të dorëzuara në madhësinë e kërkuar për testimin e lagështisë duhet të kryhet, në mënyrë të tillë që ndryshimet në përmbajtjen e lagështisë të jenë minimale;

Mostrat duhet të merren në këtë mënyrë nga mostra e përbërë: së pari, përzihen mostrën e përbërë ose duke e trazuar, ose duke e kaluar nëpër një ndarës mekanik dhe duke e kombinuar mundësisht një herë, por jo më shumë se tre herë. Më pas, merret një minimum prej tre nënmostrash nga pozicione të ndryshme dhe kombinohen për të krijuar mostrën e dorëzuar për testimin e lagështisë;

ë) Mostrat e dyfishta, të cilat janë kërkuar jo më vonë se në momentin e marrjes së mostrës, duhet të përgatiten në të njëjtën mënyrë si mostra e dorëzuar.

10. Paketimi dhe dërgimi i mostrës së dorëzuar.

a) Mostra e dorëzuar duhet të shënohet me të njëjtin identifikim si loti i farës. Duhet të jepet informacioni shtesë, i kërkuar sipas shkronjës “dh”, të pikës 2, si dhe emri i çdo trajtimi kimik të aplikuar. Mostrat e dorëzuara duhet të pakëtohen në mënyrë që të parandalohen dëmtimet gjatë transportit dhe të pakëtohen në mbajtës të ajrosur;

b) Mostrat e dorëzuara për testimin e lagështisë dhe mostrat nga grupet e farave të cilat janë tharë deri në përmbajtje të ulët lagështie, duhet të pakëtohen në enë rezistente ndaj lagështirës, që përmbajnë sa më pak ajër të jetë e mundur;

c) Mostrat e dorëzuara për analizat e fuqisë mbirëse, analizat për energji mbirëse dhe testet e shëndetit të farës mund të pakëtohen vetëm në ambalazhe të papërshkueshme nga lagështira, duke siguruar kushte të përshtatshme magazinimi;

d) Mostrat e dorëzuara duhet të dërgohen në laboratorin e testimit të farës pa vonesë;

e) Modeli i etiketës që shoqëron mostrën për kontroll zyrtar, përpara dërgimit të kodifikuar për analizim në laborator, është sipas shtojcës 5, që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi;

f) Modeli i etiketës që shoqëron mostrën për procedurën e certifikimit zyrtar dhe dërgimin për analizim në laborator, është sipas shtojcës 6, që i bashkëlidhet dhe është pjesë përbërëse e këtij udhëzimi.

12. Dorëzimi i mostrës në laborator:

a) Mostra e farës për analizë zyrtare dërgohet e kodifikuar dhe dorëzohet në zyrën pritëse të mostrave, më pas punonjësi përgjegjës bën kodifikimin e tyre dhe i dërgon në laboratorin përkatës. Mostra pasi regjistrohet në regjistrin e pranimit të mostrave, kodifikohet dhe dorëzohet për analizim. Pasi regjistrohet në regjistrin e pranimit të mostrave i dorëzohet laboratorit, e kodifikuar, me qëllim ruajtjen e anonimatit;

b) Mostra e farës për laborator është e ambalazhuar në material prej letre ose plastike, e miratuar nga ESHFF-ja, e mbushur deri në 2/3 e volumnit të saj, e mbyllur dhe e vulosur nga personi i ngarkuar për marrjen e mostrës;

c) Mostrës së farës që dërgohet në laborator i vihet brenda etiketa përkatëse;

d) Mostrat e farës që dorëzohen në laborator pranohen kur ato janë të rregullta në ambalazh, masë, dokumentacion mbylljeje dhe kur paraqiten brenda 24 orëve. Në rast mosplotësimi të kriterëve më lart, mostrat konsiderohen të parregullta dhe nuk pranohen nga laborator;

e) Madhësia e lotit të farës dhe pesha minimale e mostrës së marrë nga loti janë sipas akteve nënligjore në fuqi, në zbatim të ligjit nr. 10416 datë 7.4.2011, “Për materialin mbjellës dhe shumëzues bimor”, të ndryshuar.

13. Tolerancat e pastërtisë dhe të mbirjes së deklaruar në etiketën e prodhuesit, dhe ato të analizuara zyrtarisht, janë sipas tabelave 3.A dhe 3.B, në shtojcat 3 dhe 4, që i bashkëlidhen dhe janë pjesë përbërëse të këtij udhëzimi.

14. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi Enti Shtetëror i Fara Fidanëve dhe Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
Anila Denaj

Shtojca 1

Tabela 2.A: Intensiteti minimal i marrjes së mostrave për lotet e farërave në ambalazhe, që mbajnë deri në 100 kg farë

Numri i ambalazheve	Numri minimal i mostrave primare që duhen marrë
1–4	3 mostra primare nga secili mbajtës
5–8	2 mostra primare nga secili mbajtës
9–15	1 mostër primare nga secili mbajtës
16–30	15 mostra primare, nga një mostër nga 15 mbajtës të ndryshëm
31–59	20 mostra primare, nga një mostër nga 20 mbajtës të ndryshëm
60 ose më shumë	30 mostra primare, nga një mostër nga 30 mbajtës të ndryshëm

Shtojca 2

Tabela 2.B: Numri minimal i mostrave primare që duhet të merren nga grupet e farave në ambalazhe, që mbajnë më shumë se 100 kg farë ose nga rrjedhat e farave (rifuzho)

Sasia e lotit të farës	Numri i mostrave primare që do të merren
Deri në 500 kg	Të paktën 5 mostra primare
501–3000 kg	1 mostër primare për çdo 300 kg, por jo më pak se 5 mostra primare
3001–20000 kg	1 mostër primare për çdo 500 kg, por jo më pak se 10 mostra primare
20001 kg dhe më shumë	1 mostër primare për çdo 700 kg, por jo më pak se 40 mostra primare

Shtojca 3

Tabela 3.A: Përqindja e mbirjes

Përqindja e mbirjes e deklaruar nga prodhuesi	Toleranca në përqindje në raport me analizën zyrtare
100/99	1
98/96	2
95/92	3
91/88	4
87/80	5

79/71	6
70/60	7
59/50	8

Shtojca 4

Tabela 3.B: Përqindja e pastërtisë

Përqindja e pastërtisë së deklaruar nga prodhuesi	Toleranca në përqindje në raport me analizën zyrtare
100	0.8
99	1
98	1.2
97	1.3
96	1.4
95	1.5
94	1.6
93	1.7
92	1.9
91/90	2
89/85	2.5
84/80	3.5
79/75	3.5

Shtojca 5

Përmbajtja e etiketës për marrjen e mostrave për certifikim zyrtar

Nr. kodit .....

Lloji i analizës .....

Specia .....

Varieteti .....

Kategoria .....

Viti i prodhimit .....

Analizë zyrtare/private .....

Emri i kodifikuesit .....

Shtojca 6

Përmbajtja e etiketës për kontroll zyrtar

Nr. ...., datë .....

Emri i subjektit .....

Kultura .....

Varieteti .....

Riprodhimi .....

Viti i prodhimit .....

Kontigjenti nr. (loti) .....

Pesha e kontigjentit kv .....

Nr. i vendeve nga merret kampioni .....

Analiza që do t'i bëhet farës .....

Nr. i lotit .....